

ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҚҰҚЫҚ АССОЦИАЦИЯСЫНЫҢ

Хабаршысы

ғылыми-құқықтық журнал / научно-правовой журнал

Вестник

КАЗАХСТАНСКОЙ АССОЦИАЦИИ
МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА

№ 1 (49), 2020

**РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ ЖУРНАЛА
«ВЕСТНИК КАЗАХСТАНСКОЙ АССОЦИАЦИИ
МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА»**

- Сарсембаев М.А.** *Почетный Президент Казахстанской ассоциации международного права, доктор юридических наук, профессор, Член Научно-консультативного совета при Конституционном Совете РК*
- Бекашев К.А.** *Заслуженный юрист Российской Федерации, доктор юридических наук, профессор*
- Шумилов В.М.** *Заведующий кафедрой Всероссийской академии внешней торговли (ВАВТ) Министерства экономического развития Российской Федерации, доктор юридических наук, профессор*
- Мамедов Р.Ф.** *Заведующий кафедрой международного права Бакинского государственного университета, доктор юридических наук, профессор*
- Сулейменов М.К.** *Академик Национальной академии наук Республики Казахстан, Директор Научно-исследовательского института частного права Каспийского Университета, доктор юридических наук, профессор*
- Аманжолова З.А.** *Посол по особым поручениям Министерства иностранных дел Республики Казахстан*
- Айдарбаев С.Ж.** *Вице-Президент Казахстанской ассоциации международного права, декан факультета международных отношений КазНУ им. Аль-Фараби, доктор юридических наук, доцент*
- Салимгерей А.А.** *Председатель Казахстанской ассоциации международного права, доктор PhD, кандидат юридических наук, доцент*

Члены редколлегии:

Шапинова С.А.
Сабитова А.А.
Сылкина С.М.
Дайстер Ю.С.

ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚҰҚЫҚ
АССОЦИАЦИЯСЫНЫҢ ХАБАРШЫСЫ

Ғылыми-құқықтық журнал
2008 жылдан бастап шығады
Үш айда бір рет жарық көреді
№1 (49) 2020 қаңтар-наурыз

№1
2020

Меншік иесі:
«Қазақстандық
халықаралық құқық
Ассоциациясы» ҚБ

Журнал Қазақстан Респуб-
ликасының мәдениет және
ақпарат Министрлігінің
ақпарат және мұрағат
Комитетінде тіркелген

БАҚ есепке қою туралы
куәлік
№8879-Ж 27.12.2007ж.

Бас редактор:
Салимгерей А.А.

Бас редактордың
орынбасары:
Дайстер Ю.С.

Жарияланған материалдар
авторларының ой-пікірлері
редакцияның көзқарасына
сай болмауы мүмкін.
Жариялымдардағы факті-
лер мен мәліметтердің
шынайылығына авторлар
жауап береді.
Материалдарды қайта басу
(толық немесе жартылай
түрде) тек редакцияның жаз-
баша рұқсатымен мүмкін.
Журналға сілтеме жасау
міндетті.

Редакцияның мекен-жайы:
Қазақстан Республикасы,
050037, Алматы қ.,
Сейфуллин даңғылы, 174Г
Тел.: +7(727) 329 88 70
Факс: +7(727) 297 29 32
e-mail: kazasintlaw@mail.ru
сайты: www.kzasintlaw.k

М А З М Ұ Н Ы

Журналдың шығуына қатысты алғы сөз	7
Мерейтой иесі К. С. Мәуленовке арнау	8
<i>Қасым Сырбайұлы Мәуленовке арналған мақалалар</i>	
Сәрсембаев М.А.	10
Заң ғылымдарының докторы, профессор Қ.С.Мәуленовтың ғылыми, педагогикалық және қоғамдық қызметінің қысқаша очеркі	
Шумилов В.М.	16
Қасым Сырбайұлы Мәуленов адам және ғалым ретінде (65 жылдық мерейтойға)	
Арыстанбеков Қайырбек	20
Заң саласында Қасым ағамыздың қасқа жолы	
Салимгерей А.А.	25
Профессор Қ. С. Мәуленовтің Қазақстан Республикасының мұнай- газ секторын тиімді дамыту жөніндегі үлесі	
Салимгерей А. А., Шапинова С.А., Байзақов А.Т.	30
Профессор Қ. С. Мәуленовтің салауатты өмір салтын жүргізудің кажетті шарты ретінде ғылыми қызметті спортпен ұштастыру	
<i>Ғылыми мақалалар</i>	
Абдуллин А.И.	33
Фрагментация мәселесі контекстіндегі халықаралық құқық: шақырулар мен перспективалар	
Абайдельдинов Е.М.	39
Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы адам құқықтарын қамтамасыз етудегі адамзат қоғамдастығының этикалық компасы ретінде	
Телибекова И.М.	45
Романо-германдық құқықтық жүйе елдеріндегі сақтандыру құқығының қайнар көздері	
Смирных С.Е.	53
Кәмелетке толмағандар мен жастар арасындағы қылмыстың алдын алудағы халықаралық-құқықтық ынтымақтастық	
Беланова Г.О.	68
Ресей Федерациясы мен Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу құқығындағы халықаралық соттылықты құқықтық реттеу	
Казановская Ю.А.	73
Еркін сайлау принципі және оның мазмұны халықаралық құқық нормаларында	
Артамонова Е.А.	80
Сотқа дейінгі іс жүргізуде айыпталушының дау айту құқығын іске асыру туралы	

Аванесова А.А.	85
Қауіпсіздік Кеңесі мен бас Кеңестің рөлі мен қызметі Бейбітшілік пен халықаралық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бағытталған БҰҰ Қауіпсіздік	
Козачек А.В.	94
Міндетті сақтандыру туралы заңнама саласындағы негізгі проблемалар Ресей Федерациясында	
Трофимов М.С., Смыр С.М., Зассеев Д.А.	101
XIX ғасырда Кавказда білім алу құқығын іске асыру мәселелерінің сабақтастығы туралы мәселеге және азіргі уақытта	
Шевчук С.С., Мельникова М.П.	107
Адам эмбрионын құқықтық қорғау мәселелері: аңнаманы салыстырмалы құқықтық талдау	
Савина В.С.	111
Зияткерлік қызмет нәтижелерін халықаралық-құқықтық қорғау жүйесін қалыптастыру мен дамытудағы халықаралық ұйымдардың рөлі	
Шапинова С.А.	117
Мораторианды енгізу мәселелерінде адам құқықтарының халықаралық және ұлттық стандарттарын үйлестіру өлім жазасын қолдану және оны толығымен жою	
Мәуленова Б.Н.	125
Қазақстандағы медицина қызметкерлерінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін арттыру	
Жекенов Д.Қ., Шакирова М.	140
Қытай сыртқы саясатындағы “ұлы қытай арманының” негізгі перспективалары	
Байзақов А.Т.	146
Итальяндық жазушы Пьеранжело Каталаноның еңбектеріндегі <i>ius fetiale</i> түсінігі.	
Тлеубеков С.Т.	151
Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымының кейбір халықаралық сипаттағы қылмыстармен күресудегі рөлі	
Бегжан А.М.	156
Мемлекеттік сатып алуды құқықтық реттеудің түсінігі мен мәселелері	
Телибекова Д.	162
Жоғары білім беру жүйесін құқықтық реттеу шет елдерінде	
<i>Мерейтой иесі К. С. Мәуленовтің ұстаздарына арнауы</i>	
Мәуленов Қ.С.	172
Қазақстанның заң ғылымдарының патриархы (Салық Зиманұлы Зиманов, ҚР ҰҒА академигі туралы)	
Мәуленов Қ.С.	178
Көрнекті қазақстандық заңгер (Сұлтан Сартайұлы Сартаев, ҚР ҰҒА академигі туралы)	
Мәуленов Қ.С.	188
Азаматтық құқық қазақ мектебінің негізін қалаушы (Қазақстанның еңбек сіңірген ғылым қайраткері Юрий Григорьевич Басин туралы)	

Бегжан А.М.,

*Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Халықаралық құқық» мамандығының докторанты*

МЕМЛЕКЕТТІК САТЫП АЛУДЫ ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕУДІҢ ТҮСІНІГІ МЕН МӘСЕЛЕЛЕРІ

Аңдатпа. Мақалада мемлекеттік сатып алу ұғымы, сондай-ақ мемлекеттік сатып алуды реттеу саласындағы Қазақстан Республикасының құқықтық актілерінің және негізгі халықаралық-құқықтық құжаттардың жалпы сипаттамасы берілген. Автордың пікірінше, мемлекеттік сатып алуларды ұйымдастыру, сонымен қатар оларды басқару мемлекеттің қажеттілігі үшін сенімді жеткізуші мен ұтымды бағада тауарлар мен қызметтерді қажетті сапа мен мөлшерде алуға бағытталған елдің экономикасына мемлекеттің әсер етуінің басты құралдарының бірі болып табылады. Қорытындылай келе, автор мемлекеттік сатып алудың тек мемлекеттік қажеттіліктерді ғана емес, мақсатты бағдарламаларды іске асыруды, сондай-ақ тұтастай алғанда мемлекеттің экономикалық, құқықтық, әлеуметтік дамуын қамтамасыз ету үшін маңыздылығын атап өтеді.

Түйін сөздер: мемлекеттік сатып-алулар, тиімділік, ашықтық, халықаралық реттеу.

Бегжан А. М.,

*Казахский национальный университет имени аль-Фараби,
докторант по специальности «международное право»*

ПОНЯТИЕ И ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК

Аннотация. В статье представлено понятие государственных закупок, а также общее описание правовых актов Республики Казахстан в области регулирования государственных закупок и основных международно-правовых документов. По мнению автора, организация государственных закупок, а также управление ими являются одним из главных инструментов воздействия государства на экономику страны, которое направлено на получение необходимого качества и количества товаров и услуг по выгодной цене и надежным поставщиком для нужд государства. Подводя итоги, автор отмечает важность государственных закупок для обеспечения не только государственных потребностей, но и реализации целевых программ, а также экономического, правового, социального развития государства в целом.

Ключевые слова: ДКБ-2020, Кызылординская область, производство

Begzhan A. M.,

*Kazakh national University named after al-Farabi,
Doctoral student of the specialty "International law"*

CONCEPT AND PROBLEMS OF LEGAL REGULATION OF PUBLIC PROCUREMENT

Annotation. The article presents the concept of public procurement, as well as a General description of the legal acts of the Republic of Kazakhstan in the field of public procurement regulation and the main international legal documents. According to the author, the organization of public procurement, as well as their management, is one of the main tools of state influence on the country's economy, which is aimed at obtaining the necessary quality and quantity of goods and services at a favorable price and a reliable supplier for the needs of the state. Summing up, the author notes the

importance of public procurement to ensure not only public needs, but also the implementation of targeted programs, as well as the economic, legal, and social development of the state as a whole.

Keywords: DKB-2020, Kyzylorda region, production

Нарықтық басқару жүйесіне көшу көптеген сатушылар мен сатып алушылар ұсынатын, сатушы мен сатып алушының серіктестігін еркін орнататын, олардың арасында тауарлар мен қызметтерді сатып алу-сату мәмілесі жасалатын нарықтың пайда болуында ғана көрінбейді. Бұл жалпы нарықта көптеген сатушылар мен мемлекет атынан бір сатып алушы ұсынған ерекше, нақты нарық ерекшеленеді.

Әлемдік тәжірибе көрсетіп отырғандай, мемлекеттің қаржы ресурстарын оның іс-шараларын іске асыру үшін тиімді пайдалану мемлекеттік сатып алу арқылы жүзеге асырылады.

Мемлекет нарықта барлық елдердегі ең ірі сатып алушы ретінде әрекет етеді. Сонымен, АҚШ-та мемлекеттік сатып алу мемлекеттік бюджеттің шамамен 15% құрайды, ал мемлекет әлеуметтік қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін сатып алуды жүзеге асыратын басқа елдерде бұл үлес одан да жоғары. Нарықтық экономика орталықтан басқарылатын өнімді алмастыратын елдерде мемлекеттік сатып алуға ұлттық бюджеттің 50%-ына дейін жұмсалады [1].

Нарықтық қатынастарды дамытудың және бәсекеге қабілетті экономикалық әлеуетті құрудың айқындаушы факторларының бірі мемлекеттік қолдау мүмкіндіктерін пайдалану арқылы қызметті қаржыландыруды жандандыру болып табылады. Мемлекеттік сатып алудың ұлттық жүйесінің негізгі міндеті мемлекет мұқтажы үшін тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алуды қамтамасыз ету болып табылады.

Қаржы ресурстарына билік ете отырып, мемлекеттік орган мемлекеттің уәкілетті өкілі ретінде әрекет етеді, сондықтан салық төлеушілердің қаражатын жұмсау мемлекеттік мүдделерді барынша дәрежеде іске асыруды қамтамасыз ету үшін қажетті шараларды қабылдай отырып жүзеге асырылуы тиіс.

Соңғы жарты ғасыр ішінде мемлекеттің функциялары едәуір дәрежеде, атап айтқанда, өнеркәсіптік дамыған елдерде кеңейді. Мемлекеттің ел экономикасына әсер етуінің басты тетіктерінің бірі мемлекеттік тапсырыс жүйесі, әр түрлі мұқтаждықтар үшін тауарлар мен қызметтерді сатып алу болып табылады. Мемлекеттік сатып алуды ұйымдастыру, сондай-ақ сатып алуды басқару сапасы мен саны бойынша қажетті шикізатты, материалдарды немесе тауарлар мен қызметтерді сенімді жеткізушіден және тиімді бағамен алуға бағытталған. Ол баға деңгейіне, жеке кәсіпкерлердің кірістеріне әсер етеді, олар өндіріс көлемін және жалпы сату санын арттыруға мүдделі болады. Осылайша, мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру арқылы әлеуметтік және экономикалық міндеттерді шешуге жеке кәсіпкерлік секторы тартылатынын атап өтуге болады.

Мемлекеттік сатып алу - бұл үкімет қызметтерді жеткізушілермен және жеткізушілермен келісім-шарт жасасу үшін пайдаланатын процесс [2].

Мемлекеттің мақсаттары мен мүдделері тұрғысынан сатып алу келесі міндеттерді орындайды:

- өз, отандық тауар өндірушілер, кәсіпкерлер өндіретін тауарлар мен қызметтерге мемлекеттің қажеттіліктерін қанағаттандыру тәсілі ретінде қызмет етеді;

- елдегі тауарлар мен қызметтерге сұранысты арттыруға, жандандыруға мүмкіндік береді, соның арқасында өндіріс пен кәсіпкерлікті дамытуға, экономиканы көтеруге ынталандырушы себептер пайда болады;

- мемлекет мұқтажы үшін өнім жеткізушілер рөлін атқаратын өндірушілер арасындағы бәсекелестікке ықпал етеді, бұл экономикадағы нарықтық принциптерді нығайтады және өндіріс тиімділігі мен сапасының өсуіне ықпал етеді [1].

Мемлекеттік сатып алу жүйесін жаңғырту мәселелері мен жолдары қазіргі уақытта жария талқылаудың мәні болып табылады. Бұл тақырыпқа ерекше назар аудару мемлекеттік қажеттіліктер үшін тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді сатып алуға бөлінген бюджет қаражатының үлкен көлемімен және осы саладағы сыбайлас жемқорлық тәуекелдерімен түсіндіріледі.

Сатып алу науқандарын жүргізу кезінде сатып алушы мемлекеттік органдар бағдарлануға тиіс мақсаттардың бірі тапсырысты орындауға арналған шығындарды азайту не шығындардың берілген деңгейінде неғұрлым көп нәтиже алу болып табылады. Сондықтан тапсырыс беруші қалыптастырған шарттар мен шектеулерді ескере отырып, тапсырысты ең төменгі бағамен орындай алатын және келісетін жеткізушіні таңдау қажет. Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, қолайлы жеткізушіні таңдау мәселесін шешудің әмбебап құралы конкурстық сауда-саттықты өткізу болып табылады.

Бүкіл әлемде мемлекеттік қажеттіліктер үшін сатып алу туралы шешімдерді мемлекеттік қызметшілер қабылдайды. Сыбайлас жемқорлық әрекеттерінің басым көпшілігі шенеуніктердің нақты жеткізушілердің мүдделерін қолдауына түседі. Бұл саладағы сыбайлас жемқорлықтың ең көп таралған схемалары-кері қайтару, тендерлік ұсыныстармен алаяқтық және жалған немесе жалған компанияларды пайдалану.

Сатып алуды ұйымдастыру барысында тиімсізділікпен күресу өте маңызды болып табылады. Бұл ретте пайдаланылатын негізгі тетіктер-ақпараттық ашықтықты арттыру, қызметшілердің біліктілігін арттыру, мемлекеттік сатып алуға жауапты қызметшілердің мінез-құлық қағидаларын регламенттеу және бұзушылықтар анықталған жағдайда санкцияларды қолдану.

Мемлекеттік сатып алу жүйесіндегі сыбайлас жемқорлық тек қаржылық қана емес, кез-келген ел үшін үлкен шығындарға әкеледі. Мемлекет өзін қорғауға және одан қорғауға тырысады. Ол үшін үнемі толықтырылып отыратын құқықтық база бар.

Алайда, мемлекеттік сатып алу саласындағы сыбайлас жемқорлық проблемасын бір заңмен оқшау шешу мүмкін емес. Бұл мәселені шешу тек жүйелі болуы мүмкін, өйткені мәселенің өзі мәселелердің кең ауқымының бөлігі болып табылады.

Халықаралық тәжірибені талдай отырып, әлемнің бірде-бір елінде Мемлекеттік сатып алудағы сыбайлас жемқорлықты толығымен жою мүмкін болмады деген қорытынды жасауға болады, бірақ бұл оның деңгейін төмендету жөніндегі шаралардың тиімсіздігін білдірмейді. Бүгінгі таңда барлық мемлекеттік органдардың негізгі күш-жігері сыбайлас жемқорлық көріністерінің алдын алуға және алдын алуға емес, жасалған қылмыстардың салдарын жоюға бағытталған.

Сыбайлас жемқорлық проблемасын шешу үшін саяси ерік-жігер, рәсімдерді регламенттеу және бақылауды қатаңдату, сондай-ақ шешім қабылдайтын тұлғалардың ұйымдастырушылық және жеке уәждемесімен, жеткізушілер арасында да, тапсырыс берушілер арасында да бәсекелестіктің дамуымен байланысты неғұрлым терең көзқарас қажет.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу саласындағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес Конституцияға, Қылмыстық кодекске, "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы" ҚР Заңына және басқа да құқықтық актілерге сәйкес жүзеге асырылады. ҚР "Мемлекеттік сатып алу туралы" [3] Заңына сәйкес сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес Заңның 2-тарауында көзделген сатып алуды мемлекеттік реттеу жолымен де жүзеге асырылады. Үкіметке, уәкілетті органға, мемлекеттік сатып алу саласындағы бірыңғай операторға белгілі бір өкілеттіктер жүктелген.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді, ҚР Азаматтық кодексінің нормаларынан, Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 4 желтоқсандағы Мемлекеттік сатып алу туралы Заңын, Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2015 жылғы 11 желтоқсандағы №648

бұйрығымен бекітілген Мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру қағидаларынан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

ҚР "Мемлекеттік сатып алу туралы" Заңы Мемлекеттік органдардың, мемлекеттік мекемелердің, мемлекеттік кәсіпорындардың, сондай-ақ акцияларының бақылау пакеті мемлекетке тиесілі акционерлік қоғамдардың және олармен үлестес заңды тұлғалардың иелігіндегі қаражатты тиімді пайдалану мақсатында өнім берушілерден тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді сатып алуды жүзеге асыру процесінде туындайтын қатынастарды реттейді.

"Мемлекеттік сатып алу туралы" Заңға сәйкес мемлекеттік сатып алу мынадай тәсілдердің бірімен жүзеге асырылады:

- байқау;
- баға ұсыныстарын сұрату;
- бір көзден;
- аукциондар;
- тауар биржалары [3].

Сатып алу саласындағы саясат туралы талап барлық мемлекеттік сатып алулар "сатып алынған тауарларды немесе Қызметтерді пайдалану кезеңіндегі ең аз шығындар үшін сапа мен тиімділіктің ең жақсы үйлесімі" ретінде айқындалатын баға мен сапаның арақатынасына негізделуге тиіс. Кері қайтару үшін дәлелді себептер жоқ болса, бұл бәсекелестік арқылы қол жеткізуге тиіс.

Мемлекеттік сектордағы сатып алулар халықаралық және ұлттық келісімдер мен нормаларға сәйкес еркін және ашық бәсекелестікті және баға мен сапаның арақатынасын көтермелейтін құқықтық базамен реттеледі. Өз стратегиясы шеңберінде мемлекеттік сатып алу саясатын осы құқықтық базамен, сондай-ақ оның неғұрлым кең саяси мақсаттарымен келіседі [4].

Әлемдік практикада жалпы қабылданған сатып алуды жүзеге асыру және тапсырыстарды орналастыру принциптері жекелеген елдердің заңнамаларында тұжырымдалған және мынадай бірқатар халықаралық құжаттарда тіркелген: жария сатып алу туралы ЮНСИТРАЛ типтік Заңы [5], үкіметтік сатып алу жөніндегі ДСҰ келісімі [6], ЕО директивалары, Азия-Тынық мұхиты экономикалық ынтымақтастығы ұйымының құжаттары және басқалар.

БҰҰ-ның халықаралық сауда құқығы жөніндегі комиссиясы (ЮНСИТРАЛ) әзірлеген жария сатып алу туралы үлгі заң жария сатып алуды жүзеге асырудың нормалары мен ережелеріне әлемдік қоғамдастық мойындаған тәсілдерді айқындайды, оларды қолдану әлемнің әртүрлі елдеріне қазіргі заманғы ұлттық заңнаманы қалыптастыруға мүмкіндік береді. Жария сатып алу туралы үлгі заң 1994 жылғы тауарларды (жұмыстарды) және қызметтерді сатып алу туралы үлгілік заңның орнына келеді. Жаңа құжат соңғы жылдары қалыптасқан жаңа сатып алу технологияларын құқықтық салаға енгізе отырып, сондай-ақ өзекті қоғамдық үрдістерге сәйкес сатып алу субъектілері арасындағы қатынастарды сөзсіз жаңғырта отырып, уақыт шындығына дәл сәйкес келеді.

Үлгі заң сатып алудың барынша үнемділігі мен тиімділігін қамтамасыз ету; өнім берушілердің сатып алуға қатысуын кеңейту және ынталандыру, сол арқылы халықаралық саудаға жәрдемдесу; сатып алынатын тауарларға (жұмыстарға) немесе көрсетілетін қызметтерге қатысты өнім берушілер арасындағы бәсекелестікті дамыту; барлық өнім берушілерге әділ және әділ қарым-қатынасты қамтамасыз ету; сатып алу процесінің объективтілігі мен әділдігіне және оған қоғамдық сенімге жәрдемдесу; және сатып алу рәсімдерінің ашықтығын қамтамасыз ету мақсатында.

Заң Интернеттің кең таралуы, сауданың электрондық нысандарын және автоматтандырылған электрондық сауда рәсімдерін дамыту сияқты революциялық өзгерістердің салдарын көрсетеді.

Мемлекеттік сатып алу саласында ақпараттық және коммуникациялық технологияларды мемлекет мұқтажы үшін қолдану бар кемшіліктерді жоюға мүмкіндік береді.

Электрондық сатып алудың ақпараттық жүйелерін енгізу сатып алуды жоспарлау, қалыптастыру және жүзеге асыру процестерінің барлық кезеңдері мен сатыларын, сондай-ақ оларды іске асыруды талдау және бақылау функцияларын автоматтандыру есебінен сатып алу рәсімдерін жетілдіруді қамтамасыз етеді.

Барлық кезеңдер мен деңгейлерде сатып алу тетігінің ашықтығы мемлекеттік қажеттіліктер үшін өнімді сатып алу кезінде бюджет шығыстарының қысқаруын болдырмауға және мемлекеттік биліктің атқарушы органдары жұмысының экономикалық тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Мемлекеттік қажеттіліктер үшін өнімді сатып алу бойынша электрондық сауда-саттықты өткізу өте өзекті. Электрондық сауда-саттықтың артықшылықтары айқын.

Электрондық аукцион әлемде қолданылатын сатып алудың негізгі электрондық әдісі болып табылады. Бұл әдіс нақты уақыт режимінде өнім берушінің белгілі бір өнім, жұмыс немесе қызмет үшін ұсынатын бағасын анықтауға мүмкіндік береді. Бұл әдіс іске асыру тұрғысынан ең күрделі болып табылады, өйткені ол нақты сауда-саттықты қарастырады, онда жеткізушілер бір-бірінің ұсыныстарына жауап бере алады және қатаң бәсекелестік режимінде бір-бірімен бәсекелесе алады.

Мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру кезінде электрондық сауда-саттықты енгізу сатып алу органдарының әлеуетті мердігерлермен өзара іс-қимылының күнделікті процестерін автоматтандыруды ғана емес, сонымен қатар сатып алу рәсімдерін орындау шығындарын азайтуға және осы операцияларды жүргізу мерзімдерін күрт қысқартуға бағытталған.

Айта кету керек, әр елдің электронды сатып алу жүйесі ерекше, өйткені әр елдің өзінің институционалды ерекшеліктері бар, олар тек белгілі бір елге тән, сондықтан әр жүйе өзінің ерекшеліктерімен сипатталады.

ҚР-да мемлекеттік сатып алу бойынша алғашқы электрондық қызмет жақында порталда пайда болды, 2007 жылы "электрондық мемлекеттік сатып алу" автоматтандырылған интеграцияланған ақпараттық жүйесі, ҚР - дағы мемлекеттік сатып алу веб-порталы-электрондық мемлекеттік сатып алудың электрондық қызметтеріне қол жеткізудің бірыңғай нүктесін ұсынатын мемлекеттік ақпараттық жүйе. ҚР Мемлекеттік сатып алу веб-порталына қатысу толығымен тегін. Мемлекеттік сатып алу веб-порталында орналастырылған барлық ақпарат өтеусіз негізде ұсынылады.

Қазақстандағы мемлекеттік сатып алулар 2013 жылдан бастап электрондық сауда форматына ауыстырылды. Веб-порталдың міндеттері:

мемлекет мұқтажы үшін тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алуға арналған бюджет шығыстарын төмендету;

мемлекеттік тапсырысты қалыптастыру мен орналастырудың бірыңғай тәртібі;

мемлекеттік сатып алу рәсімдерін жүргізуге арналған шығындарды қысқарту;

өнім берушілер арасында бәсекелестіктің тең жағдайларын жасау;

жинақталған ақпаратқа жылдам қол жеткізу;

қағаз құжат айналымын едәуір қысқарту;

мемлекеттік сатып алу процесінің транспаренттілігі мен ашықтығын арттыру болып табылады;

мемлекеттік сатып алу процесінде құқық бұзушылықтар санын азайту [7].

Қазақстандағы мемлекеттік сатып алудың электрондық жүйесінің арқасында мемлекет бюджет қаражатының үлкен сомасын үнемдейді.

Алайда, Қазақстанда мемлекеттік сатып алуды өткізудің электрондық нысаны беретін артықшылықтармен қатар, осы салада кейбір кемшіліктер бар [8].

Қазіргі уақытта Қазақстанда мемлекеттік сатып алудың басым бөлігі баға ұсыныстары тәсілімен Қазақстанда мемлекеттік сатып алу веб-порталы арқылы жүргізіледі. Баға ұсыныстарын ұсынудың қарапайым рәсіміне қарамастан, мемлекеттік сатып алу рәсімдерін өткізу кезінде жеткізушілер мен тапсырыс берушілер арасында түсініспеушілік жағдайы жиі туындайды. Баға ұсынысының жеңісін қамтамасыз ету, Шарт талаптарын орындаудағы қиындықтарды болдырмау және Қазақстанда мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушылардың тізіліміне енгізу үшін әлеуетті өнім берушілер баға ұсыныстарын беру және сатып алу нәтижелері бойынша шарт жасасу рәсімін білуі және сақтауы қажет.

Тапсырыс беруші үшін маңызды проблемалардың бірі-баға ұсыныстарын сұрауда сапасы төмен тауарларды сатып алу мүмкіндігі, өйткені баға басты критерий болып табылады.

Клиенттер өз жеткізушілерін білмейтіндіктен, өздерін қорғау үшін олар үлкен уақытты қажет ететін барлық тармақтарды мұқият жазып, көлемді келісімшарттар жасауы керек.

Сондай-ақ, конкурстың жеңімпазы болған өнім берушілердің белгілі бір себептерге байланысты шарт жасасудан бас тартуына байланысты рәсім кешіктірілуі мүмкін. Тапсырыс беруші өз жеткізушілерін таба алмайтын жағдайлар туындайды.

Егер өнім беруші шарт жасасудан бас тартса, Тапсырыс беруші оларды жосықсыз өнім берушілер тізіліміне енгізу үшін сотқа жүгінеді, бұл да рәсімді ұзартады. Техникалық сипаттағы проблемалар атап өтіледі.

Жоғарыда айтылғандар Электрондық сатып алу саласында одан әрі пысықтау, рәсімдерді оңайлату және тауарлар мен көрсетілетін қызметтерді жеткізудің үйлесімді түсінікті және қолжетімді жүйесін құру қажеттілігін болжайды.

Мемлекеттік сатып алудың жұмыс істеу механизмін зерттеу қоғамдық игіліктердің пайда болуының нақты нысандарынан абстрагирлеуді, оның таза және аралас формаларға бөлінуін болжайды және негізгі назарды қоғамдық игіліктердің сұранысы мен ұсынысының динамикасын, баға белгілеу ерекшеліктерін айқындайтын факторларға шоғырландыруға мүмкіндік береді.

Мемлекеттік сатып алуды құқықтық реттеу мемлекеттің бірыңғай ережелерді, оның субъектілерінің құқықтары мен міндеттерін белгілеу жолымен жария сатып алу саласын реттейтін құқықтық нормаларды қабылдауының, түзетуінің және қолдануының күрделі және үздіксіз процесін білдіреді. Халықаралық және ұлттық құқықтық реттеу объектісі ретінде мемлекеттік сатып алу Сыртқы орындаушыларды ақылы негізде тарту жолымен Мемлекеттік мұқтаждықты қамтамасыз етудің күрделі, үздіксіз процесін білдіреді және өзара байланысты және дәйекті кезеңдердің жиынтығынан: болжамдау, жоспарлау, қалыптастыру, орналастыру, орындау және бақылау тұрады.

Әдебиеттер тізімі

1. Государственные закупки в системе управления производством [электронды ресурсы]. Кіру режимі: <http://cbor.kz/stateiki/49-gosudarstvennye-zakupki>
2. Government Contracts & Procurement [электрондыресурсы] // Justia Legal Resources: [сайт]. Кіру режимі: <https://www.justia.com/administrative-law/government-contracts-procurement/>
3. «Мемлекеттік сатып алу туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 4 желтоқсандағы №434-V Заңы // <https://www.pavlodar.com/zakon/?dok=06003&uro=080004>
4. Public procurement policy [электрондыресурсы] // Official website of the UK government: [сайт]. Кіру режимі: <https://www.gov.uk/guidance/public-sector-procurement-policy>
5. Жария сатып алу туралы ЮНСИТРАЛ үлгі Заңы // <http://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/procurem/ml-procurement/2011-Model-Law-on-Public-Procurement-r.pdf>

6. Үкіметтік сатып алу жөніндегі ДСҰ келісімі//https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/rev-gpr-94_01_e.htm

7. Электронные правительственные закупки [электронды ресурс]. Кіру режимі: <https://ecc.kz/ru/project/elektronnye-gosudarstvennye-zakupki>

8. Система государственных закупок в Казахстане [электронды ресурс]. Кіру режимі: <http://cbor.kz/stateiki/72-perspektivy-goszakupok-v-kazahstane>

Телибекова Д.,
*выпускница юридического факультета
Казахско-Русского международного университета
(г. Актобе, Республика Казахстан)*

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В СТРАНАХ ЗАРУБЕЖЬЯ

Аннотация. В статье рассматривается становление правового регулирования получения высшего образования в Республике Казахстан, Российской Федерации. Представлены особенности правового регулирования в отдельно взятых странах дальнего зарубежья с учетом их правовой системы. Автор заостряет внимание на необходимости развития интернет-ресурсов для обеспечения каждому доступности образования, а также на имеющихся место проблемах получения образования в Казахстане с применением цифровых технологий и дистанционных обучающих технологий в условиях пандемии COVID-19.

Ключевые слова: Система высшего образования, право на образование, правовое регулирование, высшее учебное заведения, цифровые технологии, дистанционное обучение.

Телібекова Д.,
*Қазақ-Орыс Халықаралық университеті Заң факультетінің түлегі
(Ақтөбе қ., Қазақстан Республикасы)*

ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕУ ШЕТ ЕЛДЕРІНДЕ

Аңдатпа. Мақалада Қазақстан Республикасында, Ресей Федерациясында Жоғары білім алуды құқықтық реттеудің қалыптасуы қарастырылады. Жеке алыс шет елдерде олардың құқықтық жүйесін ескере отырып, құқықтық реттеудің ерекшеліктері келтірілген. Автор білім берудің әрбір қолжетімділігін қамтамасыз ету үшін интернет-ресурстарды дамыту қажеттілігіне, сондай-ақ covid-19 пандемиясы жағдайында цифрлық технологиялар мен қашықтықтан оқыту технологияларын қолдана отырып, Қазақстанда білім алу проблемаларына назар аударады.

Түйінді сөздер: жоғары білім беру жүйесі, білім алу құқығы, құқықтық реттеу, жоғары оқу орындары, сандық технологиялар, қашықтықтан оқыту.

Telibekova D.,
*A graduate of the law faculty of the Kazakh-Russian international University
(Aktobe, Republic of Kazakhstan)*

LEGAL REGULATION OF THE HIGHER EDUCATION SYSTEM IN FOREIGN COUNTRIES

Annotation. The article considers the formation of legal regulation of higher education in the Republic of Kazakhstan and the Russian Federation. The article presents the features of legal regulation in individual foreign countries, taking into account their legal system. The author focuses on the need to develop Internet resources to ensure access to education for everyone, as well as on the current problems

**ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҚҰҚЫҚ АССОЦИАЦИЯСЫНЫҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Ғылыми-құқықтық журнал

№1 (49) 2020, қаңтар-наурыз

**ВЕСТНИК
КАЗАХСТАНСКОЙ АССОЦИАЦИИ
МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА**

Научно-правовой журнал

№1 (49) 2020, январь-март

**KAZAKHSTAN ASSOCIATION
OF INTERNATIONAL LAW
JOURNAL**

Scientific and Legal Journal

№1(49) 2020, January-March

Бумага офсетная. Гарнитура «Times».

Подписано в печать 03.04.2020г.

Тираж 300 экз.

Отпечатано в ТОО «Tandem-2»

г. Алматы, пр. Сейфуллина, 174Г.